

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовао комисију Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду, 2012. гоине.
2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: <ul style="list-style-type: none">- др Миклош Биро, редовни професор за научну област Психологија, Филозофски факултет у Новом Саду, изабран у звање 23.09.1992.- др Зденка Нововић, ванредни професор за научну област Психологија, Филозофски факултет у Новом Саду, изабрана у звање 28.05.2009.- др Александра Недић, ванредни професор за ужу научну област Психијатрија, Медицински факултет у Новом Саду, изабрана у звање 23.04.2005.
II. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Јелена (Драгоје) Срдановић Мараш
2. Датум рођења, општина, република: 16.06.1974. године, Нови Сад, Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 27. 10. 2009. године; Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду „Повезаност карактеристика породице и покушаја самоубиства код адолесцената“
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: ПСИХОЛОГИЈА
III. НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Суицидално понашање хомосексуално оријентисаних младића
IV. ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.
Дисертација има 171 страницу, садржи 7 поглавља, 21 табелу, 1 графикон, 1 слику, 4 прилога и 356 референци. Поред резимеа на српском и енглеском језику дисертацију чине следећа поглавља: <ul style="list-style-type: none">• Увод (5 стр.) – У коме се, између осталог, дефинишу и операционализују термини који се у раду употребљавају, са циљем да се елиминишу нејасноће, али и потенцијалне замке језичког хетеронормирања и негативних предрасуда у односу на особе хомосексуалне оријентације.• Теоријски део (57 стр.) – Теоријски део садржи четири поглавља: Суицидалност младих особа; О хомосексуалности; Суициди и покушаји самоубиства у геј популацији; Системско схватање породице.• Емпиријски део (12 стр.) – Емпиријски део је подељен на следеће целине: проблем и циљеви истраживања, нацрт и варијабле истраживања, инструменти истраживања, хипотезе истраживања, узорак истраживања и статистичка обрада података.• Приказ и анализа резултата истраживања (18 стр.) – Резултати истраживања су приказани у складу са постављеним циљевима истраживања.• Дискусија и закључак (19 стр.) – У овом поглављу се тумаче добијени резултати и нуди се њихова интеграција са налазима претходних истраживања; разматрају се ограничења и снаге спроведене студије, дају се смернице за будућа истраживања, као и теоријске и практичне импликације истраживања.• Литература (36 стр.) – У литератури је дато 356 библиографских јединица.• Прилози (19 стр.) – У прилозима су дати упитници и делови статистике.

V. ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У докторској дисертацији кандидаткиња се бавила проблемом суицидалности хомосексуално оријентисаних младића. У теоријском делу је на јасан, прегледан и поступан начин дефинисала основне суицидолошке појмове, али и проблеме везане за истраживање суицидалности хомосексуално оријентисаних особа. Кандидаткиња је показала да влада терминологијом, теоријским контруктима и поставкама у области клиничке психологије, суицидологије и системске породичне терапије.

У сваком од поглавља теоријског дела предочене су релевантне информације и приказани досадашњи домети науке, али и недомумице, када је реч о суицидалности младих уопште, са посебним акцентом на проблем суицидалности маргинализоване групе хомосексуално оријентисаних младића. Кроз овакав приступ и преглед релевантне литературе читалац се уводи у проблем истраживања постепено и без сувишних дигресија.

У првом поглављу фокус је на суицидалности младих особа. Кроз преглед одабране и савремене литературе детаљно се анализирају фактори ризика суицидалног понашања, суицида и покушаја самоубиства младих особа.

У другом поглављу се на систематичан и јасан начин дефинишу концепти везани за сексуалну оријентацију, износе се подаци и процене учесталности хомосексуално оријентисаних особа у популацији, дат је преглед актуелних схватања о факторима који детерминишу сексуалну оријентацију особе. Посебна пажња се посвећује анализи и приказу оних истраживања која се баве развојем хомосексуалног идентитета код особа мушког пола. Детаљно се описују фазе развоја, као и могући негативни исходи и ризици у процесу формирања хомосексуалног идентитета.

У трећем поглављу теоријског дела, акценат је на суицидалности особа хомосексуалне оријентације. Дат је преглед актуелних сазнања о специфичним факторима суицидалног ризика, али и о протективним факторима и теоријским моделима суицидалног понашања у популацији хомосексуално оријентисаних младића.

Последњи део теоријског дела посвећен је разматрањима о породици и улози породице у развоју хомосексуалног идентитета, а кроз осврт на специфичне развојне изазове и задатке које она има у развоју стабилног идентитета особе. Системска породична терапија је приказана као могућ теоријски оквир за разумевање суицидалности особа хомосексуалне оријентације.

Кандидаткиња је на основу актуелне литературе препознала релевантан истраживачки проблем суицидалности хомосексуално оријентисаних особа. Такође је указала на одсуство истраживања суицидалности код ове вулнерабилне популације у нашој средини. У том смислу ово истраживање је пионирско на пољу суицидалности хомосексуално оријентисаних особа у нашој популацији. У раду су поштована сва методолошка начела, варијабле су логички изведене, дизајн студије је адекватно одабран, циљеви и добијени резултати су доведени у везу да теоријским поставкама и резултатима досадашњих истраживања. Уложен је завидан напор на прикупљање узорка испитаника хомосексуалне оријентације.

У обради података коришћене су адекватне статистичке методе, како за дескрипцију узорка, тако и за структуралне анализе и анализе разлика у селекционисаним подузорачким групама. Кандидаткиња је показала вештину у примени статистичких поступака обраде података, аналитичност у интерпретацији добијених резултата, ваљано их је интегрисала и извела јасне закључке и импликације. Такође, показала је непристрасност и отворено изношење, не само предности и научног доприноса који се спроведеним истраживањем остварује, већ и ограничења истраживања, уз сугестије за будућа истраживања.

Комисија процењује да су сви делови дисертације на успешан начин урађени и да су циљеви и очекивања истраживања, као и његови резултати, представљени на потпуно задовољавајући начин и у складу са научно-методолошким захтевима.

VI. СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Срдановић Мараш, Ј., Дукић, О., Марковић, Ј., Биро, М. (2011). Family and Individual Factors of Suicidal Ideation in Adolescents. *Психологија*, 44 (3), 245-260.

Срдановић Мараш, Ј., Колунџија, К., Дукић, О., Марковић, Ј., Окановић, П., Стокин, Б., Митровић, Д., Ивановић-Ковачевић, С. (2012). Some psychological characteristics of adolescents hospitalized following a suicide attempt. *European Review for Medical and Pharmacological Sciences*. У штампи.

VII. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Основни резултати дисертације недвосмислено говоре о томе да младићи хомосексуалне оријентације имају интензивнију суицидалну идеацију и налазе се у повећаном суицидалном ризику у односу на хетеросексуално оријентисане вршњаке.

Такође, резултати истраживања сугеришу да је суицидална идеација хомосексуално оријентисаних младића у вези са нивоом депресивности, степеном самопоштовања и безнадежности особе, али и са опажањем породичне функционалности. Показано је да је најснажнији предиктор суицидалне идеације хомосексуално оријентисаних младића депресивност, слично као и у општој популацији адолесцената. Самопоштовање, степен безнадежности и опажена породична функционалност су са суицидалном идеацијом повезани индиректно, преко депресивности.

Добијени подаци указују да је, иако индиректан, утицај породичне функционалности на суицидалну идеацију недвосмислено присутан. Одрастање у дисфункционалној породици резултује сниженим самопоштовањем које води особу у депресивност и безнадежност, те суицидалну идеацију.

У завршници дисертације кандидаткиња доводи у везу добијене резултате и одговарајуће теоријске моделе суицидалности. Резултати истраживања подржавају претпоставке дијатеза - стрес модела суицидалности, али и породичног системског модела који указује на значајан утицај породице на развој индивидуалне психопатологије, па и суицидалности код младића хомосексуалне оријентације.

VIII. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Резултати истраживања су приказани јасно, систематично и логично, употпуњени су табелама и графиконом. Анализе које су употребљене одговарају врстама података до којих се долази и питањима на која се жели одговорити. Кандидаткиња примерено користи статистичке методе одговарајуће сложености. Интерпретације резултата су научно и логички утемељене. Добијени резултати су повезани са налазима других аутора у тој области, а објашњени су и разлози неслагања са резултатима из литературе, као и одступања од очекиваног. Начин приказа и тумачења резултата задовољава критеријуме и стандарде научног истраживања.

Комисија констатује да је кандидаткиња показала завидан ниво теоријског знања, методолошке прецизности, аналитичке способности у тумачењу резултата, као и способност генерализације и стављања добијених резултата у шири контекст. Резултати истраживања у раду приказани су систематично и логично, а цео рад је добро организован, јасан и прегледан.

IX. КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.
1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме ДА
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе ДА
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци У складу са савременим трендовима и принципима добре праксе у области суицидологије, дисертација се фокусира на суицидалност маргинализоване и вулнерабилне популације. У нашој средини раније није изучавана суицидалност хомосексуално оријентисаних особа, те се дисертација може сматрати пионирском у овом смислу. Налаз о повезаности суицидалне идеације и сексуалне оријентације код младића указује да је ову област потребно даље експлорисати на систематичан начин. Специфичан допринос дисертације је и у чињеници да је у анализи суицидалности хомосексуално оријентисаних особа фокус истовремено и на индивидуалним психолошким и на породичним карактеристикама.
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Постоји неколико ограничења ове дисертације, на које и кандидаткиња сама указује у дискусији дисертације. Једно од њих односи се на начин узорковања испитаника хомосексуалне оријентације. Ради се о пригодном узорку, што лимитира могућност генерализације добијених налаза на општу популацију особа хомосексуалне оријентације. Такође, у дисертацији су употребљавани само инструменти самопроцене, није укључено више различитих извора процене, што би несумњиво дорпинело јаснијем и објективнијем сагледавању проблема суицидалности и фактора суицидалног ризика хомосексуално оријентисаних младића. Ипак, наведени недостаци нису од пресудног утицаја на резултате дисертације, нити умањују њен значај и научни допринос.
X. ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
Да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

др Миклош Биро, редовни професор за научну област Психологија

др Зденка Нововић, ванредни професор за научну област Психологија

др Александра Неђић, ванредни професор за научну област Психијатрија, Медицински факултет у Новом Саду